

"Systema enerhoefektyvnosti v Ukraini. Proekt do obhovo-rennia" [Energy Efficiency System in Ukraine. Draft for Discussion]. July 30, 2018. <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/GIZ-brochure.pdf>

Salashenko, T. I. "Natsionalni osoblyvosti reorhanizatsii enerhetychnykh rynkiv Ukrainy u konteksti realizatsii yii mizhnarodnykh zoboviazan" [National Features of Reorganization of Energy Markets of Ukraine in the Context of Realization of Its International Obligations]. *Ekonomichnyi rozvytok i spadshchyna Semena Kuznet-sia*. Kharkiv, 2017. 404-407.

Schneider, I., and Rozebani, M. "Energy Market Design for Renewable Resources: Imbalance Settlements and Efficiency-Robustness Tradeoffs". *IEEE Transactions on Power Systems*, vol. 33, no. 4 (2018): 3757-3767. DOI: 10.1109/TPWRS.2017.2782638

Siano, P., and Sarno, D. "Assessing the benefits of residential demand response in a real time distribution energy market". *Applied Energy*, vol. 161 (2016): 533-551. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2015.10.017>

Sustainable Development Goals. <https://sdgs.un.org/goals>
Sustainable Energy for All. <https://www.seforall.org/who-we-are>

"Vidnovliuvalni dzherela enerhii v Ukraini" [Renewable Energy Sources in Ukraine]. https://home.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/Renewables-Report_2019-ua.pdf

Wang, J., and Wang, J. "Forecasting energy market indices with recurrent neural networks: Case study of crude oil price fluctuations". *Energy*, vol. 102 (2016): 365-374. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2016.02.098>

УДК 332.1:330.322

JEL: E22; F21; G31; R53; R58

МЕТОДИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

©2021 БУШИНСЬКИЙ Є. В.

УДК 332.1:330.322

JEL: E22; F21; G31; R53; R58

Бушинський Є. В. Методи оцінки інвестиційної привабливості: регіональний вимір

Досліджено теоретико-методичні підходи щодо трактування сутності та методів оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, що дозволяє стверджувати про відсутність загальноприйнятого наукового підходу й об'єктивної оцінки загальної інвестиційної ситуації в регіонах. На основі проведеного аналізу сучасних наукових підходів до трактування сутності поняття «інвестиційна привабливість регіону» зроблено висновок щодо її характеристик, а саме: цінність використання регіону як місця, де знаходиться компанія; поєднання переваг від місцезнаходження, які можуть бути досягнуті в процесі ведення бізнесу та обумовлені специфічними характеристиками регіону, в якому відбувається діяльність; набір переваг регіонального розташування, що впливають на досягнення цілей інвестора (наприклад, операційні витрати, доходи від продажу, рентабельність); можливість надати оренду місця в даному регіоні; здатність переконати інвесторів вибрати регіон як місце для інвестування; здатність стимулювати інвестиції, пропонуючи комбінацію переваг щодо місцезнаходження, яких можна досягти в процесі ведення бізнесу. Обґрунтовано застосування методу аналізу вартості чи кількості виконаних інвестицій (або робочих місць) у певній галузі для оцінювання інвестиційної привабливості регіону, що дозволить об'єктивно визначити просторову диференціацію припливу іноземного капіталу в той чи інший регіон. Установлено, що при визначенні ваги окремих факторів інвестиційної привабливості отримані величини повинні дозволити проводити попередній аналіз інвестиційної привабливості, який найбільшою мірою збігається з фактичною інвестиційною активністю регіонів. Запропоновано узагальнене групування за рівнем агрегації (регіон, субрегіон, територіальна громада, об'єднана територіальна громада, міста) категорій (факторів) потенційної інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, регіон, оцінювання, методи.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-157-163>

Бібл.: 8.

Бушинський Євгеній Валерійович – аспірант, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

UDC 332.1:330.322

JEL: E22; F21; G31; R53; R58

Bushynskiy Ye. V. Methods of the Investment Attractiveness Assessment: The Regional Dimension

The theoretical and methodological approaches as to interpretation of the essence and methods of assessment of investment attractiveness of regions are examined, which allows to assert the absence of a generally accepted scientific approach and an objective valuation of the general investment situation in the regions. Based on the analysis of modern scientific approaches to the interpretation of the essence of the concept of «investment attractiveness of region», a conclusion has been drawn about its characteristics, which are: value of using the region as a domicile of company; a combination of location advantages that can be achieved in the process of doing business and are due to the specific characteristics of the region in which the activities take place; a set of regional location advantages that influence the achievement of investor's targets (for example, operating expenses, sales revenue, profitability); the ability to rent a place in the region; the ability to convince investors to choose a region as a place to invest; the ability to stimulate investment by offering a combination of location advantages that can be achieved in the process of doing business. The method of analysis of the cost or number of investments accomplished (or jobs created) in a particular industry to assess the investment attractiveness of the region is substantiated, which will allow to objectively determine the spatial differentiation of the inflow of foreign capital to a particular region. It is specified that when determining the weight of certain factors of investment attractiveness, the obtained values should allow to carry out a preliminary analysis of investment attractiveness, which most coincides with the actual investment activity of the regions. A generalized grouping by the level of aggregation (region, subregion, territorial community, amalgamated hromada, cities) of the categories (factors) of potential investment attractiveness is proposed.

Keywords: investment attractiveness, region, assessment, methods.

Bibl.: 8.

Bushynskiy Yevhenii V. – Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

У науковій літературі існують різноманітні підходи щодо трактування сутності та проблеми підвищення привабливості, включаючи інвестиційну привабливість. У широкому трактуванні територіальну привабливість слід ототожнювати зі специфічною особливістю регіонів (або міст), що в багатьох випадках є однією з передумов для створення самодостатнього розвитку на регіональному (або місцевому) рівні. Це можна визначити як здатність залучати нових мешканців (або мігрантів) і туристів, економічну діяльність, інвестиції, а також підтримку (потенційний розвиток) місцевої громади та володіння активами. Як характерна риса кожного регіону, вона зумовлена економічними, екологічними, соціальними та культурними ресурсами та цінностями, наявними в регіоні. Інші наукові підходи трактують сутність поняття «привабливість» саме як якість привабливості або залучення.

З іншого боку, питання інвестиційної привабливості стосується вужчого тематичного обсягу. Інвестиційна привабливість виражає відносну привабливість конкретних районів з точки зору якості розміщення та поглинання інвестицій завдяки цінностям, наявним у певній місцевості (наявність та якість виробничих факторів, сировина, величина ринку, багатство суспільства, кваліфікація та ресурси працівників, якість технічної інфраструктури, наявність науково-дослідних центрів тощо).

Вагомий науковий внесок у розвиток теоретичних засад інвестиційної привабливості на регіональному рівні здійснено, зокрема, у працях таких учених, як: О. В. Кузьменко, Н. М. Давиденко, Я. Є. Задорожна, С. О. Іщук, Н. П. Макарий, А. П. Дука, Л. М. Борщ, С. О. Гуткевич, Г. В. Лещук та ін. У роботах даних авторів закладено науковий фундамент з питань управління інвестиційними процесами на регіональному рівні. Проте аналіз наукових праць свідчить про нерозв'язані наукові проблеми щодо оцінювання та прогнозування інвестиційної привабливості регіону, методів аналізу інвестиційної привабливості регіонів тощо. Отже, існує необхідність у подальших теоретико-прикладних дослідженнях у даному напрямку.

Слід погодитися, що при оцінці реальної інвестиційної привабливості регіону доцільно застосовувати збалансовану систему показників, яка характеризує рівень розвитку та потенціал інвестиційної інфраструктури, сформованої на основі соціально-економічного становища регіону та його інфраструктурного комплексу, а також доцільно враховувати:

- ✦ комплексну інформацію про земельні ділянки (*greenfield*) та об'єкти промислової нерухомості (*brownfield*);
- ✦ сприятливе географічне розташування регіону;
- ✦ наявність висококваліфікованих працівників і менеджерів;
- ✦ природно-ресурсний потенціал регіону;
- ✦ індекс ризиків, у тому числі інвестиційних;

- ✦ інформативність інвестиційного вебпорталу про регіон та інвестиційні паспорти відповідної адміністративно-територіальної одиниці [1, с. 96].

Окрім цього, значна кількість методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів не дозволяє об'єктивно оцінити загальну інвестиційну ситуацію у країні на основі економічних, політичних, нормативно-правових, соціальних та інших оцінок. Створення умов інвестиційної привабливості для активізації інвестиційної діяльності передбачає:

- ✦ досягнення збалансованості фінансових інтересів інвесторів і держави;
- ✦ розвиток інвестиційного ринку;
- ✦ пошук шляхів для зменшення загального рівня інвестиційних ризиків;
- ✦ стимулювання структурних перетворень в економіці;
- ✦ усунення структурних деформацій в економіці;
- ✦ удосконалення державного регулювання інвестування;
- ✦ залучення інвестицій у пріоритетні сфери;
- ✦ проведення заходів щодо підвищення привабливості інвестиційного іміджу країни тощо.

При цьому важливим є цілісність оцінки інвестиційної привабливості регіону з точки зору кожного інвестора, оскільки привабливість інвестиційного проекту для одного інвестора може бути фактором ризику для іншого [2, с. 36–37].

Таким чином, для отримання комплексної оцінки інвестиційної привабливості регіонів України без значної втрати окремих характеристик, які на практиці виявляються прихованими або трудно вимірюваними, доцільно використовувати багатовимірні статистичні методи, і, перш за все, – як початкову базу розрахунків, – метод канонічних кореляцій [3, с. 253].

Загалом індекс інвестиційної привабливості регіонів необхідно розглядати як відносну оцінку якості характеристик регіону, необхідних інвестору для прийняття рішення щодо вкладання коштів [4, с. 154].

Необхідно також відмітити, що в сучасних наукових працях генезис дефініції «інвестиційна привабливість регіону» ґрунтується на певних концептуальних положеннях, зокрема:

- ✦ сукупність характеристик соціально-економічного розвитку регіону, які сприяють залученню інвестицій;
- ✦ інтегральний показник, що характеризує інвестиційний клімат та інвестиційну інфраструктуру регіону [5];
- ✦ комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватися залежно від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей об'єкта інвестування; його економічного розвитку в минулому, на теперішній час, а також очікуваного в майбутньому [6, с. 52];

- ✦ якісна та кількісна характеристика об'єкта можливого інвестування в певний момент часу, що складається із сукупності як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів, впливає на рішення інвестора щодо доцільності інвестування в даний об'єкт і можливості здійснення інвестиційної діяльності [7, с. 187].

Отже, дослідження інвестиційної привабливості регіонів доцільно проводити в декілька етапів:

- ✦ визначення факторів інвестиційної привабливості та відбір статистичних індикаторів, які описують ці фактори;
- ✦ оцінка інвестиційної привабливості та побудова індексу інвестиційної привабливості;
- ✦ інтерпретація оцінки, тобто індексу інвестиційної привабливості, як основи для рекомендацій у сфері економічної політики на регіональному та національному рівнях [8, с. 91].

На основі проведеного аналізу сучасних наукових підходів до трактування сутності поняття «інвестиційна привабливість регіону» доцільно зазначити таке:

- ✦ цінність використання регіону як місця, де знаходиться компанія, що складається з різних факторів;
- ✦ поєднання переваг від місцезнаходження, які можуть бути досягнуті в процесі ведення бізнесу та обумовлені специфічними характеристиками регіону, в якому відбувається діяльність;
- ✦ набір переваг регіонального розташування, що впливають на досягнення цілей інвестора (наприклад, операційні витрати, доходи від продажу, рентабельність);
- ✦ можливість надати оренду місця в даному регіоні;
- ✦ здатність переконати інвесторів вибрати регіон як місце для інвестування;
- ✦ здатність стимулювати інвестиції, пропонуючи комбінацію переваг щодо місцезнаходження, яких можна досягти в процесі ведення бізнесу.

Вищезазначені визначення інвестиційної привабливості концептуально ґрунтуються на:

- 1) ролі сукупності факторів (активів), накопичених у регіоні, які через свою важливість у виробничому процесі (вплив на ефективність економічної діяльності) або в ієрархії уподобань інвесторів визначають місце розташування даного проекту на конкретній території;
- 2) орендна плата за місцезнаходження (вища за середній рівень інвестицій, що впливає із соціально-економічних умов);
- 3) здатність регіонів залучати інвестиції.

Таким чином, різноманітні наукові підходи до трактування сутності інвестиційної привабливості визначають різні способи її сприйняття.

Метою статті є узагальнення та систематизація методів оцінювання інвестиційної привабливості в регіональному вимірі із виокремленням категорій (факторів) потенційної інвестиційної привабливості на рівні регіону.

Сучасні результати наукових досліджень інвестиційної привабливості дуже різноманітні, оскільки для них характерні різні дослідницькі та теоретичні установки (методи визначення привабливості) та використовувані методи аналізу. Описана інвестиційна привабливість визначається кількісно для всіх розділів економічної діяльності та вибраних видів діяльності (послуг).

Значна частина досліджень привабливості інвестицій зосереджена на аналізі поглинання інвестицій. При такому підході інвестиційна привабливість регіону розуміється як конкурентоспроможність регіону в залученні нових інвестицій. Наприклад, показником реальної інвестиційної привабливості Європи в наукових дослідженнях є реалізовані іноземні інвестиції, які спостерігаються через аналіз кількості нових підприємств і створення нових робочих місць. Через виключення злиттів та поглинань і портфельних інвестицій з усіх іноземних інвестицій зібрані дані дозволяють аналізувати реальні інвестиції в сектор послуг і в промисловість.

Іноді кількість розглянутих факторів інвестиційної привабливості збільшується, щоб повніше описати диверсифікований характер зроблених інвестицій. В інших ситуаціях розглядаються різні категорії інвестицій – як приватні інвестиції (також з іноземним капіталом), так і інвестиції, що фінансуються за державні кошти, а також конкретна інвестиційна перевага регіону, що розуміється як вищий, ніж середній по країні, рівень інвестицій у певну сферу діяльності.

Інший дослідницький підхід використовує економетричні методи для оцінки інвестиційної привабливості регіонів. Відповідно важливо виділяти віддачу інвестиційної привабливості, яка визначається як вища за певну модель (середній) рівень інвестицій, що визначається економічним і соціальним становищем регіону. Якщо досягнуте значення вказує на те, що даний регіон має позитивне сальдо (тобто отримані інвестиції більші, ніж це було б обумовлено конкретними соціально-економічними умовами), це означає, що він є відносно привабливим для інвесторів, і навпаки. Релятивізація віддачі, поділеної на середню вартість інвестиційних витрат (наприклад, у перерахунку на душу населення або на одиницю площі) для всіх аналізованих областей, дозволяє визначити інвестиційну привабливість орендної плати. Це вказує на частку залишкової інвестиційної привабливості (з позитивним або негативним знаком) у середній вартості інвестиційних витрат для всієї аналізованої сукупності областей.

Найчастіше до просторового аналізу інвестиційної привабливості вживають метод багатовимірного порівняльного аналізу, який використовується шляхом створення синтетичних показників. Використовуючи одне числове значення, вони виражають насиченість аналізованого явища в окремих одиницях територіального поділу країни відносно решти територій, охоплених аналізом, за допомогою одного числового значення (як правило, в діапазоні від -1 до 1 або від 0 до 1).

На нашу думку, оптимальним є застосування методу, що ґрунтується на аналізі вартості чи кількості виконаних інвестицій (або робочих місць) у певній галузі. Даний метод найчастіше застосовується для аналізу надходження прямих іноземних інвестицій в регіони як показник їх конкурентоспроможності. Відповідно до цього методу сфери, які залучили найбільше іноземних інвестицій, вважаються більш конкурентоспроможними, ніж ті, що залучили менше таких інвестицій. Незважаючи на відносно низький ступінь складності цього методу, він порівняно добре описує просторову диференціацію припливу іноземного капіталу. Водночас, застосовуючи аналіз ex post, можливості висновку обмежуються минулим станом, а сам метод не вказує на причини диверсифікованої інвестиційної привабливості окремих регіонів країни. Завдяки його застосуванню можна зосередити увагу на впливі різної інвестиційної привабливості окремих регіонів, що є фактичним надходженням інвестицій.

Через складний і багатовимірний характер детермінант, що впливають на інвестиційну привабливість, аналізований набір змінних, що описують це питання, поділяється на менші підгрупи, які часто називають мікрокліматом, факторами інвестиційної привабливості або частковими категоріями. Різна сфера впливу окремих факторів на інвестиційну привабливість породжує проблему зважування їх значущості. Спостережувана складність зумовлена бажанням забезпечити об'єктивність представленої системи зважування, яка відображає переваги інвесторів щодо розташування. Відображення системи уподобань інвесторів можливе, зокрема, завдяки безпосередньому визначенню в первинному дослідженні критеріїв розташування, що розглядаються інвесторами. Якщо цього не зробити, це може в деяких випадках призвести до різних результатів загальної оцінки якості через надмірний або недостатній вплив мікроклімату, що розглядається.

При цьому слід відмітити, що визначення ваги окремих факторів інвестиційної привабливості повинно формуватися таким чином, щоб отримані величини дозволяли проводити попередній аналіз інвестиційної привабливості, який найбільшою мірою збігається з фактичною інвестиційною активністю регіонів. При проведенні такого аналізу доцільно ви-

користувати дискретний алгоритм оптимізації та комп'ютерне моделювання (випадкова перевірка достатньої кількості можливих рішень для цих завдань і вибір найкращого). Отримані результати можуть показувати високу важливість таких факторів, як: рівень економічного розвитку, транспортна доступність, рівень розвитку соціальної інфраструктури, ступінь захисту та стан навколишнього середовища.

Проте значна кількість наукових досліджень ґрунтується на оцінці потенційної інвестиційної привабливості із зазначенням областей, що характеризуються найбільшою ймовірністю пошуку інвестиції. Через складний процес прийняття рішення про місцезнаходження, включаючи вплив: поведінкових факторів, системи індивідуальних переваг інвесторів, галузевої специфіки та/або цільових інвестиційних стимулів (включаючи СЕЗ), фактичний масштаб інвестицій може відрізнитися від сприйманої привабливості.

Таким чином, пропонується таке групування за рівнем агрегації категорій (факторів) потенційної інвестиційної привабливості на рівні регіону:

I. Регіон:

- ✦ транспортна доступність;
- ✦ рівень розвитку галузі;
- ✦ поглинання ринку;
- ✦ ринок праці;
- ✦ трансформація економіки;
- ✦ ділове середовище;
- ✦ туристична привабливість;
- ✦ охорона навколишнього середовища.

II. Для субрегіонів застосовувався диверсифікований обсяг аналізу:

- ✦ транспортна доступність (розташування по відношенню до західного кордону, розташування субрегіонів щодо регіональних центрів, розташування щодо великих морських портів, розташування щодо міжнародних аеропортів з урахуванням їхнього рангу);
- ✦ трудові ресурси (кількість зайнятих, кількість вакансій, кількість безробітних, приплив випускників університетів і середніх шкіл, зарплата);
- ✦ поглинання ринку (багатство домогосподарств, розмір ринку збуту, інвестиційні витрати підприємств, інвестиційні витрати інших установ);
- ✦ економічна інфраструктура (щільність установ ділового середовища, наявність науково-дослідних центрів, функціонування спеціальних економічних зон, кількість ярмарків і виставок);
- ✦ соціальна інфраструктура (кількість і діяльність закладів культури: театри, будинки культури, кінотеатри; насиченість інфраструктурою готелів і закладів громадського харчування);

- ✦ рівень суспільної безпеки (рівень і структура розкриття злочинів);
- ✦ діяльність регіонів щодо інвесторів (інформаційно-промоційна діяльність щодо інвесторів).

У випадку із субрегіонами додатково також враховується:

- ✦ рівень економічного розвитку (продуктивність праці, наявність підприємств з іноземним капіталом, частка несільськогосподарської діяльності в структурі економіки);
- ✦ стан навколишнього середовища (рівень викидів забруднюючих речовин в атмосферу, кількість викидів забруднюючих речовин у поверхневі та підземні води, розмір охоронюваних законом територій).

Діяльність щодо інвесторів виключається з аналізу на цьому рівні агрегування.

III. Територіальна громада:

- ✦ трудові ресурси (рівень економічної активності, населення у віці допрацевдатного віку на 100 осіб працевдатного віку, населення старше працевдатного віку на 100 осіб допрацевдатного віку, чиста міграція внутрішня на 1000 жителів, сальдо іноземної міграції на 1000 мешканців);
- ✦ технічна інфраструктура (відсоток населення, що обслуговується газом; відсоток населення, що обслуговується каналізаційною системою; відсоток населення, що обслуговується водопостачанням; щільність водопровідної мережі в км на 100 км², щільність каналізаційної мережі в км на 100 км², щільність газової мережі в км на 100 км²);
- ✦ соціальна інфраструктура (кількість закладів охорони здоров'я на 100 000 жителів, надання медичних консультацій на 1000 жителів, корисна площа квартир на душу населення, кількість підключених до Інтернету комп'ютерів порівняно з кількістю одиниць, комп'ютери в школах);
- ✦ ринок (середньомісячний дохід домогосподарства на 1 особу);
- ✦ інноваційність (зайнятість у НДДКР на 1000 працівників, витрати на науково-дослідну діяльність підприємств, фактично здійснені на 100 суб'єктів національної економіки, автоматизація на 1000 суб'єктів національної економіки).

IV. Об'єднана територіальна громада:

- ✦ транспортна доступність (швидкісні та автомобільні дороги, км; дороги загального користування з покращеним твердим покриттям, км; залізничні лінії, що експлуатуються, км; кількість пасажирів, що прибувають, кількість пасажирів, що відправляються);

- ✦ розмір, якість і витрати трудових ресурсів (населення у продуктивному віці, робота в ринковій економіці, рівень зареєстрованого безробіття, кількість випускників державних і недержавних університетів, випускники середніх загальноосвітніх шкіл);
- ✦ поглинання ринку збуту (капітальні видатки з регіональних бюджетів, грн; капітальні витрати з муніципальних бюджетів, грн; роздрібний продаж товарів, грн; інвестиційні витрати підприємств, грн; реалізована продукція промисловості, грн);
- ✦ рівень економічного розвитку та економічної інфраструктури (валова вартість основних фондів, млн грн; загальна реалізована продукція промисловості, млн грн; кількість суб'єктів господарювання, що займаються фінансовим посередництвом; кількість суб'єктів господарювання, що займаються послугами з нерухомості та надають послуги, пов'язані з веденням бізнесу; витрати на дослідження та розробки, млн грн);
- ✦ рівень розвитку соціальної інфраструктури (кількість готелів, мотелів, пансіонатів, кінотеатрів, державних і недержавних закладів охорони здоров'я, добудованих квартир – на продаж чи в оренду);
- ✦ ступінь захисту та стан природного середовища (стічні води, які потребують очищення; викиди діоксида сірки, т; неочищені стічні води; охоронювані території, га; забруднення пилом, т);
- ✦ загальний рівень безпеки (кількість виявлених злочинів проти життя; кількість злочинів проти власності; відсоток винних у розкритих злочинах);
- ✦ діяльність регіонів щодо інвесторів (кількість пропозицій привабливих інвестиційних зон, підготовлених місцевою владою).

V. Міста:

- ✦ поглинальна здатність місцевого ринку (динаміка населення, чисельність населення, виїзд і реєстрація, населення в межах 30 км, кількість суб'єктів господарювання на 1000 жителів, загальний обсяг інвестицій на душу населення, кількість легкових автомобілів на 1000 жителів за регіоном – динаміка, кількість легкових автомобілів на 1000 жителів за регіоном, рівень безробіття за регіонами праці, рівень безробіття; динаміка, податок на прибуток підприємств, динаміка податку на прибуток підприємств);
- ✦ якість ринку праці (наявність університетів і наукових установ, населення з вищою освітою у відсотках від дорослого населення, учні загальноосвітніх шкіл/студенти професійно-технічних шкіл);

- ✦ соціальний клімат (кількість соціальних початкових шкіл на 100 000 жителів, кількість соціальних середніх шкіл на 100 000 жителів, наявність місцевої преси);
- ✦ технічна інфраструктура (корисна площа квартир на одну особу, корисна площа завершених квартир на 1000 жителів; телефонні абоненти на 1000 жителів, телефонні абоненти: динаміка; кількість лікарів на 1000 жителів; потужність комунальних очисних споруд на 1000 жителів; відсоток населення, що використовує систему водопостачання; відсоток населення, що користується водопостачанням: динаміка; відсоток населення, що користується каналізацією, відсоток населення, що використовує каналізаційну систему: динаміка; доходи комунальних бюджетів без субсидій і субсидій на душу населення; доходи комунальних бюджетів без субсидій і субвенцій на душу населення – середнє за роки; муніципальні інвестиції на душу населення, муніципальні інвестиції на душу населення – середнє за роки);
- ✦ інфраструктура ділового середовища (кількість відділень іноземних банків, кількість відділень банків на 100 000 жителів, динаміка кількості відділень банків, існування спеціальних економічних зон);
- ✦ транспортна доступність (розташування по відношенню до міжнародних і внутрішніх автомагістралей; відстань до найближчого прикордонного переходу на західному кордоні; відстань до найближчого з найбільших портів; розташування по відношенню до залізниць; розташування по відношенню до запланованих магістралей; відстань до найближчого аеропорту з постійними міжнародними або місцевими сполученнями);
- ✦ ефективність економічної трансформації (ступінь концентрації економічної структури – зайнятість, кількість компаній, котируваних на фондовій біржі; кількість зареєстрованих компаній з іноземним капіталом; кількість зареєстрованих компаній з іноземним капіталом на 100 000 жителів; збільшення кількості зареєстрованих компаній з капіталом іноземних інвесторів; кількість «великих» іноземних інвесторів; кількість суб'єктів приватного бізнесу на 1000 жителів; частка компаній з іноземним капіталом у загальній кількості комерційних компаній);
- ✦ рекреаційні можливості (кількість ліжок у готелях щонайменше трьох зірок на 1000 жителів; ступінь зайнятості ліжок; кількість ліжок на 1000 жителів; кількість ліжок: динаміка; кількість музеїв; кількість відвідувачів музеїв на 1000 жителів; загальна оцінка привабливості навколишнього середовища).

Отже, аналіз факторів, що описують інвестиційну привабливість, показує значні відмінності в кількості розглянутих критеріїв та їх виборі, але найчастіше для визначення потенційної інвестиційної привабливості використовують такі показники: доступність комунікацій; якість технічної інфраструктури; трудові ресурси; ситуація на ринку праці; поглинальна здатність або розмір ринку збуту (апроксимується просторовою концентрацією населення), а також структура та ефективність регіональної економіки.

ВИСНОВКИ

Таким чином, слід вважати, що інколи сфера дії розглянутих змінних розширюється, включаючи стан природного середовища та науково-дослідний потенціал, а в деяких випадках також розглядається концентрація суб'єктів з іноземним капіталом. При цьому слід пам'ятати про важливість окремого мікроклімату, що визначається на основі прямих співбесід з потенційними або реальними інвесторами. Однак їх думка набагато частіше базується на огляді факторів, що потенційно визначають масштаб реалізованих інвестицій, припускаючи рівний вплив усіх аналізованих змінних. Варто зазначити, що фактори розміщення, а також детермінанти інвестиційної привабливості, зазнають постійних перетворень, що зумовлене, серед іншого, розвитком технологій виробництва, ціною на сировину та напівфабрикати, змінами в структурі цін в економіці, змінами в окремих системах переваг інвесторів (наприклад, усе більше уваги приділяється впливу «м'яких» факторів), розвитком системи зв'язку, транспорту, поставок, методів управління, а також самих продуктів. Здається, припущення про рівний вплив усіх змінних (особливо з великою кількістю змінних), що описують це багатовимірне явище, наближає розраховані показники до ідентифікації рівня розвитку просторової системи, що, до речі, суттєво пов'язане із масштабами інвестицій.

Отже, обмежений доступ до даних, що описують окремі регіони країни, змушує дослідників використовувати більш складні методи аналізу, включаючи, зокрема, процедури зважування окремих мікрокліматів. З іншого боку, це обмежує точність опису часто персоналізованих цінностей регіонів. Застосування складних методів дослідження дозволяє частково зменшити цей недолік. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. Вип. 29. С. 93–98.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-18>

2. Стахорська С. І. Методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України. *Управління розвитком*. 2016. № 4. С. 30–38.
3. Погорелова Т. В., Микитишина Г. Ю. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України за допомогою статистичних методів. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2. С. 251–258.
4. Завадських Г. М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С.152–155. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/34.pdf>
5. Давиденко Н. М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 86–93.
6. Маслак О. І., Таловер В. А. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 51–59.
7. Сидор Г. В., Давидовська Г. І. Інвестиційна привабливість регіонів. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2. С. 184–189.
8. Сізова Н. Д., Петрова О. О., Солодовник Г. В., Перун М. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості з використанням інформаційної системи. *Молодий вчений*. 2017. № 4.4. С. 90–93. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/21.pdf>

REFERENCES

- Davydenko, N. M. "Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehionu v umovakh suchasnykh vyklykiv" [Evaluation of Investment Attractiveness of the Region in Modern Challenges]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2017): 86-93.
- Leshchuk, H. V. "Systematyzatsiia pidkhodiv do otsiniuvannya investytsiinoi pryvablyvosti rehionu" [Systematization of the Approaches to Estimating the Investment

- Attractiveness of a Region]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, no. 29 (2020): 93-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-18>
- Maslak, O. I., and Talover, V. A. "Kompleksna otsinka investytsiinoi pryvablyvosti krainy" [Complex Assessment of Country's Investment Attractiveness]. *Ekonomichnyi forum*, no. 3 (2016): 51-59.
- Pohorielova, T. V., and Mykytyshyna, H. Yu. "Analiz investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy za dopomohoiu statystychnykh metodiv" [Analysis of Investment Attractiveness of the Regions of Ukraine Using Statistical Methods]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 2 (2014): 251-258.
- Sizova, N. D. "Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti z vykorystanniam informatsiinoi systemy" [Evaluation of Investment Attractiveness Using Information System]. *Molodyi vchenyi*, no. 4.4 (2017): 90-93. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/21.pdf>
- Stakhorska, S. I. "Metodychnyi pidkhid shchodo otsinky investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy" [The Methodological Approach to Evaluation of Investment Attractiveness of Ukraine's Regions]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 4 (2016): 30-38.
- Sydor, H. V., and Davydovska, H. I. "Investytsiina pryvablyvist rehioniv" [Investment Attractiveness of Regions]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (2015): 184-189.
- Zavadskykh, H. M. "Metodychni pidkhody do otsinky investytsiinoi pryvablyvosti rehionu" [Methodical Approaches to the Evaluation of the Investment Attractiveness of the Region]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 17 (2017): 152-155. <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/34.pdf>